

Cartea

Roșie

**CUM NE-A SPRIJINIT
AUSTRO-UNGARIA**

**DOCUMENTE TRADUSE ȘI CO-
MENTATE DE V. TECONȚIA**

□ □ □ □

**MINERVA
BUCUREȘTI**

CARTEA ROȘIE

CARTEA ROȘIE

CUM NE-A SPRIJINIT
AUSTRO-UNGARIA

DOCUMENTE TRADUSE ȘI CO-
MENTATE DE V. TECONȚIA

BCU Cluj-Napoca

RBCFG201301095

„MINERVA“
BUCUREȘTI

Austro-Ungaria față de statele din Balcani și de pretențiunile României.

Răsfoind Cartea Roșie a ministerului austro-ungar de externe, ne vedem transportați în acea epocă plină de evenimente zguduitoare, ale căror emoții le-am simțit cu toții. Retrăim azi întreaga tragedie, numită criză balcanică ; astăzi însă nu ne mai emoționăm, căci litera moartă nu poate să producă senzația lucrurilor văzute aievia ; astăzi judecăm cu mintea rece ca, urmărind acțiunea diplomatică, petrecută mai mult în dosul culiselor, să ne putem face o idee de rolul ce l'au avut marile puteri și în special Austro-Ungaria în această tragedie.

Primul document publicat în Cartea Roșie, e nota circulară adresată de contele Berchtold la 13 August 1912 ¹⁾ cabinetelor din Berlin,

¹⁾ Toate datele sunt după stilul nou.

Londra, Paris, Roma și Petersburg și în care se face o expunere asupra situației neliniștitoare din Balcani. Austro-Ungaria intervine în interesul Turciei, propunând celorlalte mari puteri să facă un demers pe lângă Statele Balcanice, pentru ca acestea să lase timp Turciei în vederea realizării reformelor.

În același timp se propune și un demers pe lângă Turcia, spre a o determina ca să accelereze realizarea acelor reforme. Divergențele între marile puteri încep să se arate în răspunsurile lor la nota contelui Berchtold. Aproape toate puterile fac unele rezerve cu privire la aceste demersuri. Rusia se declară în potriva unui demers colectiv la Constantinopol. Cu privire la Statele Balcanice, d. Sasonov declară că trebuie să se intervină pentru a le da să înțeleagă că toate puterile sunt de acord în ceea ce privește menținerea păcii în Balcani. D. Sasonov, mai prevăzător și mai bine inițiat ca contele Berchtold, își exprimă însă părerea că demersul puterilor nu va avea rezultatul dorit.

Ceeace merită a fi relevat e că Bulgaria, precum rezultă din declarația generalului Paprikoff, (documentul No. 15), dedea asigurări

că Bulgaria nu urmărește cuceriri, ci numai îndreptarea soartei Macedoniei.

Deși războiul era iminent, contele Berchtold tot mai credea că Statele Balcanice se vor mulțumi, dacă Turcia va începe imediat realizarea reformelor administrative. La 21 Septembrie contele Berchtold intervine în acest sens la Constantinopol, cerând ca guvernul turc să ia măsuri pentru liniștirea spiritelor în Macedonia. Din această notă rezultă că Austro-Ungaria se gândea de atunci la abandonarea Turciei. Contele Berchtold nu mai inzistă asupra necesității demersului pe lângă Statele Balcanice, declarând că această intervenție nu ar avea sorți de izbândă de cât în cazul, dacă Turcia și-ar manifesta imediat intențiunea relativ la satisfacerea dorințelor popoarelor macedonene.

La 30 Septembrie, când Monitoarele Oficiale din Sofia și Belgrad publicau decretele de mobilizare, marile puteri tot mai sperau că vor putea împiedica războiul. Rusia intervine la Constantinopole și în Capitalele Statelor Balcanice, cerând contramandarea măsurilor militare. Contele Berchtold telegrafiază în aceeași zi ambasadorului austro-ungar din Constantinopol ca să intervină și el în acest

sens pe lângă guvernul turc, însă numai în cazul dacă și celelalte mari puteri vor face demersuri în acest sens. Intervenția Rusiei și Austro-Ungariei confirmă pe deplin versiunea că Confederația Balcanică a fost înființată din inițiativa Rusiei în potriva Austro-Ungariei și că aceasta a știut să evite primejdia, îndreptând acțiunea Statelor Balcanice în potriva Turciei. În adevăr, pe când Rusia făcea tot posibilul spre a evita un războiu, care nu era în interesul ei, Austro-Ungaria, care până atunci apăraseră principiul «Statului quo», fără a mai ține seamă de părerea celorlalte puteri, începuse să ezite și să pună condițiuni, cu toate că fusese invitată de Rusia să se asocieze la acest demers.

La 1 Octombrie 1912 Monitoarele Oficiale din Cetinge și Atena publică decretele de mobilizare. În aceeași zi contele Berchtold telegrafiază ambasadorului austro-ungar din Berlin că Rusia ar fi dispusă să declare, de acord cu celelalte puteri, că nu se va permite nici o modificare teritorială în Balcani. Contele Berchtold spune că această propunere corespunde intențiilor sale.

Se știe că contele Berchtold a fost cel dintâi care a abandonat principiul «Statului quo».

Urmează apoi un schimb de note, privitoare la proiectul unui demers colectiv pentru evitarea războiului.

La 13 Octombrie principele Fuerstenberg comunică contelui Berchtold o declarație a regelui Carol relativ la ocuparea unei linii strategice în Dobrogea bulgară.

Această notă a rămas fără răspuns. E posibil însă că contele Berchtold a preferat să nu publice răspunsul, care ne-ar fi arătat cum a înțeles Austro-Ungaria să sprijine cererile noastre.

Tot la 13 Octombrie 1912 Statele Balcanice formulează pretențiunile lor față de Turcia, cari au determinat guvernul turc ca să recheme reprezentanții săi din Sofia, Belgrad și Atena.

La 25 Octombrie după declararea războiului contele Berchtold telegrafiază ambasadorului austro-ungar din Berlin că regele Carol, conform declarației făcute principelui de Fuerstenberg, va aștepta cu arma la picior momentul oportun pentru a interveni apoi cu toată energia în vederea apărării intereselor României. Contele Berchtold declară că a însărcinat pe principele Fuerstenberg să aducă la cunoștința regelui Carol că, precum știe M. S., Austro-

Ungaria va interveni în momentul oportun pe cale diplomatică, în interesul României.

La 30 Octombrie contele Berchtold telegrafiază la Berlin că menținerea politicei de «status quo» nu va mai fi posibilă. În ce privește politica viitoare, contele Berchtold declară că va respinge cererea Serbiei relativ la portul Adriatic și că satisfacerea «unor pretențiuni îndreptățite ale României» e în interesul Austro-Ungariei. Contele Berchtold zice «Befriedigung berechtigter Wuensche Rumäniens», evitând să precizeze prin aplicarea cuvântului «DER berechtigten etc». Așa cum e redactată această frază în limba germană, ea arată că contele Berchtold făcea rezerve cu privire la pretențiunile noastre. Astfel se explică de ce ne alesesem numai cu Silistra. Contele Berchtold era probabil de părere că nu eram îndreptățiți (berechtigt) să cerem mai mult.

Regele Carol formulează pretențiunile României.

Documentele ce le vom rezuma mai la vale sunt importante prin faptul că ele ne arată, când și în ce fel a început schimbul de vederi cu privire la pretențiunile noastre.

La 31 Octombrie 1912 principele de Fürstenburg a telegrafiat contelui Berchtold următoarele: «Regele Carol se teme că dacă puterile nu vor interveni în grabă pentru a pune capăt războiului, bulgarii vor înainta până la Constantinopol, unde ar putea să izbucnească revoluția. În cazul acesta Regele Carol ar fi nevoit să se gândească la mobilizare, care va trebui să fie urmată imediat de o acțiune a României. În împrejurările actuale, M. S. e de părere că menținerea Statului quo e absolut exclusă. Lărgirea teritoriilor statelor beligerante nu se va putea evita. Regele Carol crede că chestiunile teritoriale nu se vor putea rezolva decât pe calea unei conferințe, la care urmează a participa și România. România va cere rectificarea graniței dobrogene, excepționând orașele Rusciuc și Varna».

Am reprodus această telegramă în întregime pentru a arăta că România și-a formulat la timp pretențiunile.

Contele Berchtold răspunde în aceeași zi, declarând că cererea României de a participa la conferință i se pare foarte explicabilă. *În împrejurările actuale însă ar fi prema-*

tur de a discuta asupra acestei chestiuni, întru cât nu se știe dacă acea cenferință va avea loc. Conte Berchtold declară că guvernul austro-ungar va lua «o atitudine simpatică» față de o asemenea cerere a României. In această telegramă, ministrul austro-ungar nu se pronunță asupra cererii noastre relativ la rectificarea graniței.

La 1 Noembrie, adică a doua zi după răspunsul contelui Berchtold, ambasadorul austro-ungar din Petersburg comunică la Viena că d. Sasonov și-a exprimat părerea că România ar putea să obțină o compensație în cazul când Statul quo va fi modificat. *Data fiind situația geografică, această compensațiune nu s'ar putea găsi decât în Bulgaria, care își lărgeste teritoriile în altă direcție. In orice caz ar fi de dorit ca puterile să țină la timp seamă de cererile României relativ la compensații, pentru ca România să nu fie nevoită să exercite presiuni militare asupra Bulgariei.*

Nu avem intențiunea de a întări credința că Austro-Ungaria nu ne-a sprijinit în cursul crizei balcanice. Este însă surprinzător că aliata noastră nu s'a grăbit să ne dea asigurări liniștitoare cu privire la realizarea

pretențiunilor noastre. Era oare necesar ca Austro-Ungaria să intervină mai întâi la Sofia (telegrama No. 67 din 2 Noembrie) pentru a prepara terenul în vederea formulării pretențiunilor noastre? Această telegramă face impresia că contele Berchtold a ținut prea mult să menajeze susceptibilitatea și amorul propriu al bulgarilor.

Văzând că Rusia se declară formal și la timp pentru sprijinirea cererilor noastre, contele Berchtold a înțeles că situația ar fi pierdută pentru dânsul, dacă ar mai ezita să se pronunțe.

La 3 Noembrie, contele Berchtold telegrafiază principelui de Fuerstenberg că Austro-Ungaria va sprijini cererile României privitor la compensații. Contele Berchtold obiectează că ar fi în interesul României să se evite antagonismul cu Bulgaria.

În acest timp armatele Statelor Balcanice raportaseră victorii decisive, în urma cărora Turcia a fost nevoită să ceară intervenția puterilor pentru încheierea armistițiului.

În acelaș timp începe schimbul de vederi relativ la Albania și la portul sârbesc în Adriatică. Italia și Germania (telegramele din 5 și 6 Noembrie) sunt de acord cu Austro-

Ungaria, care se opune cererei Serbiei. Rusia Franța și Anglia (telegramele din 5 și 6 Noembrie) intervin zadarnic în favoarea Serbiei.

În telegrama din 8 Noembrie, adresată ministrului austro-ungar din Belgrad, contele Berchtold declară că deși e inspirat de cea mai mare bună voință față de Statele Balcanice, în special față de Serbia (?), totuși nu înțelege ca Serbia să obțină un port în Adriatică, aceasta fiind în contradicție cu principiul autonomiei etnice a Albaniei.

Ministrul austro-ungar din Belgrad raportează la 11 Noembrie că primul ministru sârb Pasici e foarte îngrijat în urma declarațiilor contelui Berchtold. D. Pasici a declarat că Serbia nu poate renunța la portul adriatic. Ministrul i-a recomandat să nu-și facă nici o iluzie, căci Austro-Ungaria nu-și va modifica punctul de vedere.

La 11 Noembrie, Rusia intervine din nou în interesul Serbiei.

Neînțelegerile dintre aliați. Grecia se apropie de România.

În timp ce guvernul turc intervine pe lângă marile puteri pentru obținerea unui armis-

tițiu, contele Berchtold se întâlnește la Budapesta cu Daneff (12 Nov.). În telegrama adresată în acea zi ministrului austro-ungar din București, contele Berchtold declară că conversația sa cu președintele Camerei bulgare a avut un caracter pur informativ și fără nici o obligațiune. M'am folosit de această ocaziune, zice contele Berchtold, spre a vorbi și despre cererile României, obiectând că stabilirea unei înțelegeri e în interesul ambelor state. D. Daneff n'a recunoscut argumentele mele relativ la îndreptățirea pretențiunilor României. D-sa a declarat însă că România și-ar putea câștiga dreptul la compensații, dacă ar influența asupra Turciei pentru încheierea păcei, asigurându-și astfel un avantaj.

Încăpățânarea bulgarilor, care în cele din urmă i-a dus la dezastru, începuse să se manifesteze. De altminteri s'ar putea deduce din această telegramă că bulgarii, nefiind poate siguri de isbânda definitivă, au voit să sondeze dacă am fi dispuși să le dăm concurs.

La 14 Novembrie marchizul Pallavicini telegrafiază contelui Berchtold din Constantinopol că Turcia s'a adresat direct regelui Ferdinand pentru încheierea armistițiului. În

aceeași zi ministrul austro-ungar din Belgrad telegrafiază la Viena că marile puteri au făcut un demers, oferindu-și mediațiunea. Ministrul adaugă că această intervenție nu mai are nici un rost de vreme ce Turcia s'a adresat direct Bulgariei.

La 20 Novembre contele Berchtold telegrafiază ministrului din București că în ce-eace privește cererile de compensații România poate compta în sprijinul diplomatic al Austro-Ungariei. În acelaș timp s'au trimis instrucțiuni ministrului austro-ungar la Sofia ca să intervină pe lângă d. Gheșoff, sfătuindu-l să fie conciliant față de România. În vederea unei eventuale conferințe internaționale, contele Berchtold declară că va interveni împreună cu Germania și Italia pentru ca cererile României să fie recunoscute în principiu. Contele Berchtold se referă la declarația d-lui Daneff, care i-a spus că de sigur îi va cădea greu Bulgariei ca să cedeze teritorii. Daneff a dat contelui Berchtold asigurări că Bulgaria nu are intențiuni agresive în potrivea Dobrogei. Contele Berchtold i-a atras atenția că România nu se va mulțumi cu aceasta.

În acest timp urmează schimbul de vederi în chestia portului sârbesc.

La 21 Noembrie contele Berchtold invită pe ministrul austro-ungar din Sofia să intervină din nou pentru înțelegerea cu România, luând ca bază rectificarea de graniță. Contele Berchtold argumentează că concesiunile teritoriale cerute de România sunt neînsemnate față de întinderea teritoriilor ce le câștigă Bulgaria. Contele Berchtold cere ministrului să adauge că Austro-Ungaria intervine mereu și la București pentru ca chestiunea să fie tranșată pe cale pașnică.

Se vede că bulgarii au interpretat aceasta în sensul că Austro-Ungaria nu va permite ca România să-și realizeze pretențiunile altfel decât pe cale pașnică. Înțelegem acum de ce bulgarii nu a voit să cedeze.

La sfârșitul lunii Noembrie neînțelegerile dintre aliați deveniseră neliniștitoare. Ministrul austro-ungar din Belgrad telegrafiază contelui Berchtold că fricțiunile dintre aliați continuă.

La 22 Noembrie ministrul austro-ungar din Constantinopol telegrafiază la Viena că Turcia a respins condițiunile aliaților relativ la armistițiu. Cu toate acestea Turcia declară că e gata să înceapă tratativele de pace.

La 24 Noembrie contele Berchtold telegrafiază reprezentanților săi din străinătate că tratativele de pace au început. Contele Berchtold declară că tratatul de pace ce se va încheia, nu va putea fi considerat ca definitiv.

La 28 Noembrie Anglia emite ideia reuniunii din Londra.

În aceeași zi ministrul austro-ungar din Atena telegrafiază la Viena că Grecia simpatizează mai mult cu Serbia decât cu Bulgaria.

La 29 Noembrie, Grey propune ca reuniunea ambasadurilor să nu se ocupe decât cu chestia Albaniei, cu insulele Egee și cu chestia portului sârbesc.

La 4 Decembrie ministrul austro-ungar din Sofia telegrafiază contelui Berchtold că armistițiul s'a încheiat.

La 8 Decembrie consulul austro-ungar din Sofia raportează contelui Berchtold că tensiunea dintre Grecia și Bulgaria e considerabilă. Grecia cere Cavalla, Serres și Demir-hissar.

La 14 Decembrie se semnaleză începutul viitoarei apropieri a Greciei de România. Ministrul austro-ungar din Atena telegrafiază

contelui Berchtold că Grecia, temându-se de un conflict cu Bulgaria, caută aliați, îndreptându-și privirile asupra României.

Intervențiile Contelui Berchtold. — România amenință cu mobilizarea.

Documentele ce urmează după cele publicate în capitolul precedent, se referă aproape exclusiv la conferințele din Londra, ale căror rezultate se cunosc. Ne vom mărgini deci a rezumă numai unele documente referitoare la interesele noastre.

La 19 Decembrie contele Berchtold telegrafiază principelui de Fürstenberg că propunerea Austro-Ungariei relativ la participarea României la reunirea ambasadurilor întâmpină rezistență din partea unora din cabinete. Contele Berchtold speră însă că va reuși să convingă pe celelalte puteri ca ministrul român să fie invitat la ședință, când se va discuta asupra chestiunilor ce privesc interesele României.

Ministrul din București a fost autorizat să comunice d-lui Maiorescu instrucțiunile trimise ambasadorului austro-ungar la Londra.

La 20 Decembrie contele Berchtold trimite

instrucțiuni ambadorului austro-ungar la Londra ca să intervină pentru stabilirea unei înțelegeri între d. Mișu și Daneff.

La 30 Decembrie ministrul austro-ungar la Sofia telegrafiază contelui Berchtold că în conferința convocată de d. Gheșoff, toți șefii de partid s'au pronunțat în modul cel mai violent în potriva compensațiilor teritoriale cerute de România. În toată Bulgaria nu s'a ridicat nici o voce ca să pledeze în favoarea cererilor României. Totuși guvernul bulgar, dorind a menține bunele relațiuni cu România, este dispus să accepte rectificarea de graniță, cedând României unele teritorii nelocuite. România a cerut însă în ultimul timp mai mult și dacă se adeverește că ea cere și Silistra, d. Gheșoff nu crede că înțelegerea ar fi posibilă. Primul ministru bulgar eră foarte deprimat.

La 30 Decembrie contele Berchtold telegrafiază ministrului austro-ungar la Sofia următoarele :

Dela începutul crizei am declarat atât la Sofia cât și la București, că este în interesul Bulgariei și României ca să se înțeleagă. Mă voiu mărgini și pe viitor de a interveni atât la Sofia cât și la București în termeni ge-

nerali. Țiu însă să declar că orice speranță pentru o înțelegere va fi pierdută, dacă se confirmă că Bulgaria nu vrea să cedeze decât unele teritorii nelocuite, căci nu poate încăpea nici o îndoială că această soluție nu ar corespunde dorințelor României. Raporturile de prietenie durabilă ce ne preocupă nu se vor putea stabili între cele două țări decât în cazul, dacă România va fi în adevăr satisfăcută. Altfel antagonismul ar spori și dezvoltarea liniștită a Bulgariei va deveni problematică.

Această telegramă e interesantă din toate punctele de vedere. Ministrul austro-ungar de externe mărturisește că intervenția sa la Sofia și București va fi limitată și că ea în realitate nu are alt scop decât stabilirea unei prietenii durabile între România și Bulgaria, prietenie care urmă să asigure dezvoltarea liniștită a Bulgariei. (Marea Bulgarie!) Noi ne-am așteptat ca contele Berchtold să se gândească mai mult la satisfacerea pretențiilor noastre, decât la dezvoltarea Bulgariei. Pe când România se așteptă cu drept cuvânt ca Austro-Ungaria să intervină cu toată energia la Sofia, contele Berchtold recomandă Bulgariei să ne satisfacă în intere-

sul ei propriu, căci prietenia noastră eră cu atât mai prețioasă, cu cât atunci începuseră să se arate semnele viitoarelor complicațiuni între aliați.

Credem că această telegramă va înlătura orice îndoială asupra duplicității contelui Berchtold.

La 3 Ianuarie ambasadorul austro-ungar din Londra telegrafiază contelui Berchtold că d. Mișu a fost primit de Grey. Ambasadorul a vorbit d-lui Grey despre invitarea d-lui Mișu la ședințele reuniunii ambasadorilor. Sir Grey a obiectat că a vorbit despre aceasta cu d. Mișu, care a declarat că va fi satisfăcut, dacă i se va oferì ocaziune, să dea unele explicațiuni în ședința ambasadorilor, când se vor discutà chestiunile privitoare la România.

La 3 Ianuarie ambasadorul din Londra telegrafiază că a fost vizitat de d. Daneff. Cu acest prilej ambasadorul și-a exprimat speranța că se va stabili o înțelegere între România și Bulgaria.

La 6 Ianuarie acelaș ambasador telegrafiază la Viena: După o conferință îndelungată cu d. Take Ionescu, ambasadorul german a emis ideea ca intervenția marilor puteri la Constantinopol (în vederea păcii), să fie ur-

mată de un demers la Sofia în interesul dorințelor României. În ședința de azi, ambasadorul german a dezvoltat această idee pe larg, sprijinit fiind de reprezentanții Austro-Ungariei și Italiei.

La 7 Ianuarie ministrul austro-ungar la București telegrafiază contelui Berchtold că a avut o convorbire cu ministrul român de externe, care i-a declarat că guvernul român persistă necondiționat asupra cedării Silistrei. Orice înțelegere cu Bulgaria ar fi insuficientă fără Silistra.

Ministrul austro-ungar crede că dacă această cerere va fi definitiv respinsă, România va lua serioase măsuri militare, eventual va ocupa acea fâșie.

La 8 Ianuarie ministrul austro-ungar la București telegrafiază contelui Berchtold : Ministrul român de externe mi-a declarat mie și colegului meu rus că tratativele ce se urmează la Londra între delegații români și Daneff au ajuns la un punct mort. Daneff a declarat că nu mai poate continua tratativele și că e nevoit să lase această sarcină unui alt reprezentant, cu toate că delegații români i-au dat să înțeleagă că guvernul român ar fi eventual dispus să acorde Bulga-

riei mai mult decât sprijin diplomatic în po-
triva Turciei.

În urma tărăgănelilor Bulgariei, cari sunt considerate ca un act extrem de nepriete-
nesc, guvernul român e nevoit să ia măsuri
energice. M. S. Regele ar fi hotărât să ocupe
linia Turtucaia-Balcic. Deocamdată nu se va
mobiliză întreaga armată, ci numai 40.000
50.000 soldați, cari vor ocupa acea linie,
aceasta pentru a se exercită o presiune asu-
pra Bulgariei.

Ministrul român de externe ne-a rugat să
comunicăm guvernelor noastre această hotă-
râre a M. S. Regelui.

La observația noastră că această procedare
ar însemna războiul, d. Maioreșcu a răspuns
că e nevoie de un pas decisiv. Demnitatea
României cere ca să nu se mai tolereze tă-
răgănelile Bulgariei.

Pretențiunile României. — Ce a oferit Bulgaria.

La 9 Ianuarie ambasadorul austro-ungar din
Londra telegrafiază contelui Berchtold urmă-
toarele: În ședința de azi a reuniunii amba-
sadorilor, principele Lichnovski ne-a arătat

instrucțiunile guvernului său, care ține ca odată cu demersul puterilor la Constantinopol, să se intervină și la Sofia pentru a determina guvernul bulgar să fie mai conciliant față de România.

Foarte neliniștit de atitudinea hotărâtă a României, care amenință cu mobilizarea, contele Berchtold semnalează la București că puterile Triplei Alianțe (în urma propunerii ambasadurului german din Londra) vor interveni în ședința reuniunii ambasadurilor ca să se facă un demers la Sofia. România ar trebui să se gândească dacă nu ar fi mai bine să aștepte rezultatul acestui demers, înainte de a lua o hotărâre definitivă. Contele Berchtold cere să i se comunice în mod confidențial minimul cererilor României, adăugând că — în afară de demersul colectiv al puterilor — e gata să intervină și în mod deosebit la Sofia, fie singur, fie împreună cu Rusia.

Contele Berchtold ne sfătuește iar în interesul Bulgariei ca să stăm liniștiți.

La 10 Ianuarie ministrul austro-ungar din Sofia telegrafiază că ministrul german a primit de la guvernul său instrucțiuni ca să intervină în interesul înțelegerii cu România. Ministrul italian primise instrucțiuni identice.

În acest timp d-l Mișu reîncepe tratativele cu d-l Daneff la Londra. Bulgaria oferă atunci câteva forturi dela Silistra și cele două triunghiuri. România cereă maximum Turtucaia-Balcic, minimum Silistra-Cavarna.

La 17 Ianuarie marile puteri intervin la Constantinopol.

Cu privire la demersul ce se proiectase la Sofia, Rusia se opune unui demers colectiv, declarând că în momentele de față Bulgaria e atât de susceptibilă încât trebuie să se evite orice presiune. Sasonov speră atunci că înțelegerea între România și Bulgaria se va stabili în curând, în asemenea împrejurări ar fi deci inoportun să se facă demersuri la Sofia.

În cursul tratativelor dela Londra, Daneff oferă o fâșie de 5 km. la sud de Mangalia.

La 23 Ianuarie ministrul austro-ungar din București telegrafiază contelui Berchtold că regele Carol ar dori ca conflictul cu Bulgaria să se aplaneze pe cale pașnică, dat fiind că Bulgaria a recunoscut în principiu necesitatea compensațiilor teritoriale. Regele Carol a pus însă condiția ca Bulgaria să nu mai târăgăneze tratativele.

La 28 Ianuarie ministrul austro-ungar din București raportează contelui Berchtold asu-

pra consiliului de coroană, în care se hotărâse ca România să nu mai tolereze amânarea răspunsului Bulgariei. D-l Mișu a primit în aceeași zi instrucțiuni telegrafice să ceară d-lui Daneff un răspuns în scris. România cerea atunci maximum Turtucaia-Balcic inclusiv Dobrici, minimum Silistra-Balcic fără Dobrici.

Guvernul român cerea ca Bulgaria să răspundă în cursul acelei săptămâni. România amenință cu măsuri militare.

La 27 Ianuarie ambasadorul austro-ungar din Londra atrage atenția d-lui Daneff să nu mai târăgăneze tratativele. D. Daneff a răspuns că nu poate sta de vorbă relativ la linia Turtucaia-Balcic.

Se știe că tratativele au urmat apoi la Sofia.

La 8 Februarie, ministrul austro-ungar din București telegrafiază confelui Berchtold că d. Maiorescu consideră situația ca periculoasă, întrucât nu va fi ușor ca guvernul să reziste dispoziției războinice a poporului, în cazul când tratativele din Sofia nu vor da în curând un rezultat favorabil. D. Ghica a primit instrucțiuni să întrerupă tratativele după 2 sau 3 ședințe, dacă nu se obține un rezultat favorabil.

D. Maiorescu a declarat ministrului austro-ungar că își dă seamă de pericolul unui războiu european, cu atât mai mult cu cât d. Sasonov a declarat ministrului român din Petersburg că în cazul unui atac al României în potriva Bulgariei, guvernul rus nu ar putea rezista opiniei publice. Cu toate acestea răbdarea României s'a sfârșit.

La 9 Februarie, contele Berchtold intervine din nou la Sofia, spunând că ruptura cu România ar fi cu atât mai gravă pentru Bulgaria, cu cât România ar putea fi determinată să sprijine tendințele îndreptate împotriva expansiunii Bulgariei.

Simpatia contelui Berthold pentru Bulgaria reesă și din această telegramă.

La 15 Februarie Sir Edward Grey, primind pe d. Mișu, declară că dacă nu se va putea stabili o înțelegere între România și Bulgaria, ar fi bine dacă cele două țări ar cere mediațiunea puterilor.

La 14 Februarie ambasadorul austro-ungar din Londra telegrafiază contelui Berchtold că a intervenit din nou în interesul participării d-lui Mișu la ședințele reuniunii ambasadorilor. Cererea sa a fost sprijinită de reprezentanții Germaniei și Italiei. Ambasadorul

adaugă că argumentele lor par a fi făcut în sfârșit oarecare impresie asupra d-lui Grey.

La 15 Februarie ministrul austro-ungar la Sofia telegrafiază contelui Berchtold că d. Ghica i-a comunicat rezultatul negativ al tratativelor cu delegații bulgari. Aceștia au oferit :

1. Medgidia-Tabia.
2. Cele două triunghiuri.
3. O fâșie de teren pe coastă, în formă de triunghi, granița de sud urmând a se stabili ulterior.

D. Ghica a declarat că a rupt tratativele, întrucât d-sa nu a avut altă însărcinare decât să primească răspunsul delegațiilor bulgari.

În aceeași zi reuniunea ambasadorilor din Londra decide să atragă atenția României și Bulgariei ca să facă tot posibilul pentru evitarea conflictului, eventual să ceară mediațiunea puterilor.

La 16 Februarie consulul austro-ungar din Monastir raportează contelui Berchtold că s'a produs o apropiere între Serbia și Grecia, îndreptată împotriva Bulgariei.

La 19 Februarie ministrul austro-ungar din Sofia telegrafiază contelui Berchtold că a avut

o convorbire cu Daneff, care i-a declarat că conflictul cu aliații e inevitabil.

La 22 Februarie guvernul român declară că acceptă mediațiunea puterilor.

La 24 Februarie guvernul bulgar declară că se supune hotărîrii marilor puteri, dacă și România va accepta aceasta. Făcându-se noi demersuri la București, d. Maiorescu a declarat ministrului austro-ungar că România a primit mediațiunea. D-sa nu ar avea nimic de obiectat dacă Bulgaria își va redacta răspunsul conform răspunsului României.

Contele Berchtold nu ne-a sprijinit în cursul conferinței dela Petersburg.

În timp ce se făceau pregătiri în vederea conferinței din Petersburg, contele Berchtold, foarte preocupat de chestia Scutarilor, își îndrepta toată atenția în această direcție. Aproape toate telegramele sale adresate ambasadorilor austro-ungari din streinătate în intervalul dela 21 Martie până la 18 Aprilie st. n. se referă la această chestiune. Contele Berchtold intervine în diferite rânduri și cu insistență la toate puterile cerând să se ia măsuri coercitive întru Muntenegrului. Conferința din Petersburg

unde aveam nevoie de un sprijin eficace din partea monarhiei, nu'l preocupa. In afară de telagrama din 21 Martie, adresată ambasadorului austro-ungar la Petersburg înainte de a se întruni conferința și în care cere ca acesta să intervină pentru satisfacerea pretențiunilor noastre, dar și pentru despăgubirea Bulgariei, nu găsim nici un alt document privitor la interesele noastre. Aceasta înseamnă că în momentele decisive, când ambasadorii din Petersburg discutau asupra unei chestiuni de cea mai mare importanță pentru noi, contele Berchtold n'a intervenit nici odată în interesul nostru. Scutari și iar Scutari, iată marele interes pentru care lupta contele Berchtold cu o rară energie.

La 18 Aprilie contele Berchtold telegrafiază ambasadorilor austro-ungari din Berlin, Londra, Paris și Roma că reuniunea ambasadorilor din Paris ne-a dat Silistra.

Documentele ce urmează se referă iar la chestia Scutarilor și stabilirea granițelor dintre Turcia și Bulgaria.

La 23 Aprilie, ministrul austro-ungar la Cetinge telegrafiază contelui Cerchtold că orașul Scutari a capitulat. Contele Berchtold intervine iar cu toată energia pe lângă puteri

spre a lua măsuri «coercitive» în potrivea Muntenegrului.

La 28 Aprilie ministrul austro-ungar la București telegrafiază contelui Berchtold următoarele : Nemulțumirea poporului față de hotărârea din Petersburg sporește mereu și nici un guvern nu ar fi în stare să reziste presiunii ca România să se asocieze cu adversarii Bulgariei în caz când s'ar produce complicațiuni între Bulgaria și aliați.

Contele Berchtold nu răspunde la această telegramă ca și la altele. Lipsa răspunsurilor contelui Berchtold e bătătoare la ochi și ea întărește credința că nu s'au publicat toate documentele. În asemenea împrejurări valoarea documentară a Cărții Roșii nu poate fi decât relativă.

La 28 Aprilie ambasadorul austro-ungar la Londra telegrafiază contelui Berchtold că ministrul bulgar de acolo a cerut ministrului Grey ca reuniunea ambasadorilor să accelereze stabilirea condițiilor preliminare de pace. Grey a rămas cu impresia că Bulgaria nu vrea să discute cu aliații asupra condițiilor de pace.

La 29 Aprilie ambasadorul austro-ungar la Petersburg telegrafiază contelui Berchtold că

incordarea între aliați sporește. Grecia concentrează trupe la Salonic. Trupele sârbe retrase de la Scutari ocupă pozițiuni în potrivea bulgarilor.

Iu acest timp contele Berchtold se ocupă tot cu măsurile «coercitive» în potrivea regelui Nichita.

La 1 Maiu ministrul austro-ungar la Sofia raportează contelui Berchtold că Marile Puteri au intervenit la Sofia pentru pace. La 1 și la 2 Maiu Puterile intervin în acelaș sens la Belgrad, Atena, Cetinje și Constantinopol.

La 2 Maiu ministrul austro-ungar la București telegrafiază contelui Berchtold: D-l Maiorescu mi-a comunicat că ar dori să comunice hotărîrea conferinței din Petersburg în ședința secretă a Camerei, spre a pune capăt diferendului româno-bulgar cât și agitației din România. D-l Maiorescu cere să se întrebe la Sofia, dacă Guvernul bulgar ar avea ceva de obiectat în potrivea citirei acelei hotărîri în Camera română.

La 5 Maiu contele Berchtold telegrafiază ministrului austro-ungar la București că ar fi de dorit în interesul României și Bulgariei, dacă ele s'ar înțelege direct. Contele Berchtold cere ministrului să comunice aceasta d-lui

Maiorescu și să-i vorbească cu această ocaziune și despre viitoarele relațiuni dintre România și Bulgaria.

La 5 Maiu ministrul austro-ungar la Sofia telegrafiază Contelui Berchtold că Guvernul rus a propus arbitrajul Rusiei în diferendul dintre aliați.

În aceeași zi ambasadorul austro-ungar la Petersburg telegrafiază la Viena că în urma demersului Angliei, Muntenegru a cedat orașul Scutari Puterilor.

La 7 Maiu ministrul român la Londra cere ca în tratatul de pace dintre Turcia și Statele Balcanice să se adauge o clauză relativ la amnestia cuțovlahilor. Conte Berchtold telegrafiază ambasadorului austro-ungar din Londra că-i dă autorizația ca să satisfacă cererea ministrului român în ședința ambasadorilor.

În ședința dela 8 Maiu ambasadorii decid să se recomande aliaților amnestia cuțovlahilor.

La 9 Maiu ministrul austro-ungar la Sofia telegrafiază contelui Berchtold că românii nu sunt mulțumiți cu rezultatul conferinței din Petersburg. D-l Calincof a raportat guver-

nului bulgar că la București s'a produs un curent în potrive acceptării acelei hotărîri.

Protocolul reuniunii din Petersburg a fost semnat la 9 Maiu. Ambasadorul austro-ungar la Petersburg raportează contelui Berchtold în aceeași zi: Înainte de a ne despărți d-l Sasonov mi-a declarat că Bulgariei nu i-ar conveni, dacă hotărîrea dela Petersburg s'ar publică înainte de a se încheia pacea cu Turcia. Rezultatul conferinței se va comunica în mod confidențial reprezentanților României și Bulgariei din Petersburg, urmând ca exemplarele protocolului, destinate guvernului român și celui bulgar, să se remită numai după încheerea păcii între Bulgaria și Turcia.

In ajunul războiului dintre aliați.

Neînțelegerile dintre Statele Balcanice se accentuează din ce în ce mai mult. Ostilitățile încep. La 10 Maiu, ministrul austro-ungar la Belgrad, telegrafiază contelui Berchtold că între Serbia și Grecia se urmează tratative în vederea încheerii unei alianțe mai strânse.

La 12 Maiu ministrul austro-ungar la Sofia telegrafiază contelui Berchtold că d-l Da-

neff vrea să plece la Londra spre a accelera semnarea tratatului preliminar de pace. Ministrul austro-ungar deduce din declarațiunile d-lui Daneff că încordarea dintre aliați e foarte mare. Bulgaria a acceptat arbitrajul Rusiei. Serbia a pus condiția ca arbitrajul să nu excludă revizuirea tratatului sârbo-bulgar.

La 13 Maiu, ministrul austro-ungar la Atena, raportează contelui Berchtold că regele Constantin e hotărît să ia măsuri energice împotriva exceselor bulgare. La Atena se vorbește serios de eventualitatea războiului cu Bulgaria.

La 14 Maiu, ministrul austro-ungar la Belgrad, telegrafiază contelui Berchtold : Ministrul bulgar mi-a declarat că acum câteva zile s'a dat o luptă în toată regula între greci și bulgari la Leftera.

În aceiași zi principele Fürstenberg telegrafiază la Viena : Ministrul de externe m'a rugat să iau act că d-sa e nevoit să publice textul protocolului dela Petersburg în ședința secretă a Camerii române (¹¹/₂₄ Maiu), spre a cere autorizația de a accepta hotărîrea conferinței din Petersburg.

La 15 Maiu, contele Berchtold intervine la Sofia, cerând aprobarea guvernului bulgar

pentru citirea protocolului în ședința Camerii române.

La 18 Maiu, ministrul austro-ungar la Sofia, telegrafiază la Viena : Primul ministru Gheșoff mi-a declarat că va interveni în consiliul de miniștri pentru a se da autorizație d-lui Kalinkoff să comunice guvernului român aprobarea celui bulgar pentru publicarea protocolului.

În aceeași zi, contele Berchtold telegrafiază ministrului austro-ungar la Sofia, că diferendul bulgaro-sârb va lua în curând un caracter acut. Contele Berchtold cere ministrului să atragă atenția d-lui Gheșoff că în cazul unui conflict între aliați, Bulgaria va fi în pericol de a pierde roadele victoriilor sale, dacă nu se va înțelege la timp cu România. Ministrul de externe adaugă că stabilirea unei înțelegeri depline între Sofia și București e o condiție inexorabilă pentru atitudinea binevoitoare a monarhiei, față de aspirațiunile Bulgariei.

Noi știm că contele Berchtold n'a încetat să sprijine aspirațiunile bulgarilor nici atunci când se convinsese că înțelegerea cu România nu se poate face din cauza încăpățănării bulgarilor.

La 17 Mai consulul general austro-ungar din Salonic raportează contelui Berchtold :
Circulă cu insistență zvonul că convenția militară sârbo-greacă a fost semnată.

La 19 Mai, ministrul austro-ungar la Sofia telegrafiază contelui Berchtold că d. Kalinkoff a fost însărcinat de guvernul său să plece la București, urmând a comunica guvernului român că guvernul din Sofia aprobă citirea protocolului din Petersburg în ședința Camerei.

La 20 Mai ministrul austro-ungar la Belgrad telegrafiază contelui Berchtold că situația dintre Serbia și Bulgaria s'a agravat. Pregătirile militare continuă. Sârbii sunt gata să intre în acțiune.

În acest timp contele Berchtold se ocupă cu organizarea jandarmeriei albaneze și cu administrația civilă a orașului Scutari.

Iu urma unui avertisment al ministrului austro-ungar la Sofia, contele Berchtold se decide să intervină în ziua de 24 Mai la Londra pentru accelerarea semnării păcei preliminare.

La 26 Mai Serbia remite Bulgariei o notă, cerând formal revizuirea tratatului de alianță.

La 27 Mai ministrul austro-ungar la Sofia

telegrafiază contelui Berchtold că consiliul de miniștrii a hotărât să respingă cererea Serbiei.

În aceeași zi ambasadorul austro-ungar la Londra raportează că delegații balcanici au fost invitați de Sir Grey ca să semneze tratatul preliminar de pace. Ambasadorul austro-ungar la Petersburg telegrafiază contelui Berchtold că d. Sasanov e foarte îngrijat din cauza certurilor dintre aliați.

La 28 Mai contele Berchtold îngrijat din cauza primejdiei ce amenință Bulgaria, intervine iar la Sofia, atrăgând atenția d-lui Gheșoff asupra faptului că dispoziția populației din România e ostilă Bulgariei. Contele Berchtold recomandă Bulgariei să înceapă tratative cu guvernul român, spre a se informa privitor la intențiunile României și a cunoaște condițiunile, în cari România ar fi dispusă să păstreze o neutralitate binevoitoare în cazul unui conflict sârbo-bulgar.

Intru cât îmi dau seamă de situație, zice contele Berchtold, cred că oricari ar fi pretențiunile României, ele vor fi contrabalansate de avantajele unei înțelegeri, care ar oferi Bulgariei siguranță din partea României.

La 31 Mai ambasadorul austro-ungar la

Constantinopol telegrafiază contelui Berchtold la Turcia, dispunând de 300.000 soldați bine echipați, trebuie considerată ca factor militar de mare importanță, în caz când războiul ar izbucni între aliați.

La 1 Iunie acelaș ambasador telegrafiază contelui Berchtold: Marele vizir mi-a comunicat că tratatul preliminar de pace a fost semnat numai de Turcia și Bulgaria.

La 3 Iunie ministrul austro-ungar la București transmite contelui Berchtold o declarație a d-lui Maiorescu, care i-a spus că dacă războiul va izbucni, România va trebui să mobilizeze imediat.

La 10 Iunie d. Maiorescu comunică miniștrilor streini că reprezentantul Bulgariei încă n'a primit instrucțiuni relativ la negocierile cu România. D. Maiorescu a citit o telegramă a ministrului român la Sofia, din care rezultă că Bulgaria încă nu'și dă seama de pericolul ce o amenință din partea României.

La 17 Iunie ambasadorul austro-ungar la Sofia telegrafiază contelui Berchtold: Marele vizir mi-a declarat că dacă va izbucni războiul între foștii aliați, Turcia nu va rămâne neutră.

La 18 Iunie ministrul austro-ungar la Sofia

telegrafiază contelui Berchtold: D. Daneff mi-a comunicat că a discutat cu ministrul român asupra chestiunilor la ordinea zilei. D. Daneff a declarat ministrului român că dacă nu va fi război, Bulgaria nu ar avea nici o dorință față de România, dar dacă războiul va izbucni, Bulgaria ține să-și asigure neutralitatea României. D. Daneff a întrebat ce pretinde România în schimb. D. Ghica n'a dat nici un răspuns.

Indărătnicia Bulgariei provoacă intervenția activă a României.

Am ajuns la ultimul act al tragediei balcanice: războiul dintre aliați și intervenția României. Bulgaria respinge cererea Serbiei relativ la revizuirea tratatului de alianță și războiul izbucnește fără a fi declarat. Față de noi, Bulgaria urmărește aceeași tactică: târăgâneala, cu toate că contele Berchtold continuă să'i sfătuiască să se înțeleagă cu noi, pentru a se putea îndrepta cu toate forțele împotriva Serbiei și Greciei.

La 28 Iunie contele Berchtold intervine prin ministrul austro-ungar la Sofia sfătuiind

guvernul bulgar să ia o hotărâre grabnică, făcând României propuneri concrete.

În acest timp contele Berchtold emite ideea ca regele Carol să sondeze pe principele de Wied, dacă ar fi dispus să primească candidatura pentru tronul Albaniei. Regele Carol acceptă, precum anunță ministrul austro-ungar la București în telegrama sa din 23 Iunie.

Cu privire la război, nu găsim în Cartea Roșie decât foarte puține documente. Se fac diferite intervenții pentru aplanarea conflictului, dar ele rămân fără rezultat.

La 25 Iunie ministrul austro-ungar la Sofia telegrafiază contelui Berchtold: D. Daneff mi-a declarat că ar prefera să trateze personal la Sofia, decât să fie pus în fața unui fapt împlinit din partea României.

La 27 Iunie principele Fürstenberg telegrafiază contelui Berchtold: Dacă fiind situația din România, guvernul bulgar ar trebui să ofere României linia Turtucaia-Balcic, spre a putea compta într-o cât-va în neutralitatea României.

La 28 Iunie contele Berchtold intervine din nou la Sofia. El recomandă guvernului bulgar să satisfacă România în modul arătat,

spre a avea mână liberă în cazul unui atac din partea Serbiei și Greciei.

La 1 Iulie principele Fürstenberg telegrafiază contelui Berchtold că cu toate știrile alarmante, guvernul român a hotărât să nu mobilizeze până ce nu va primi avizul miniștrilor români că războiul a izbucnit de fapt.

La 2 Iulie ministrul austro-ungar la Sofia telegrafiază la Viena : Cercurile competente cred că războiul nu se va mai putea evita. Avantposturile sârbești și grecești au provocat în mod sistematic incidente, până ce trupele bulgare s'au hotărât la un contra-atac în urma căruia Grecia a declarat erii războiul, Serbia n'a declarat război, dar l'a început de fapt.

Tot la 2 Iulie acelaș ambasador telegrafiază următoarele : În cursul conversațiunilor avute m'am convins că guvernul bulgar mai are speranțe că războiul nu va izbucni formal. Din sursă informată aflu că în urma presiunilor șefilor opoziției, d-l Daneff, care nu mai vede altă scăpare, a adresat țarului Rusiei un apel telegrafic, rugându-l să intervină pe lângă Serbia și Grecia pentru încetarea ostilităților.

În aceeași zi contele Berchtold telegrafiază principelui Fürstenberg la București că d-l Daneff e dispus să facă României propuneri concrete. Misiunea aceasta va fi încredințată d-lui Sarafoff.

La 3 Iulie ministrul austro-ungar la București telegrafiază contelui Berchtold că mobilizarea armatei române e iminentă. România nu se va mulțumi cu ocuparea liniei Turtucaia-Balcic, ci va interveni în război. Armata română va înainta eventual până în Sofia.

Contele Berchtold transmite această telegramă ministrului austro-ungar la Sofia, invitându-l să comunice conținutul imediat d-lui Daneff. Contele Berchtold comunică guvernului bulgar că unica posibilitate pentru stabilirea unei înțelegeri româno-bulgare e cedarea liniei Turtucaia-Balcic.

În aceeași zi principele Fürstenberg telegrafiază: Reprezentanții români au anunțat la București starea efectivă de război. Ordinul pentru mobilizarea armatei române se va publica probabil azi.

La 4 Iulie principele de Fürstenberg telegrafiază contelui Berchtold: Din raportul d-lui Ghica, care mi-a fost citit, rezultă că — după părerea sa — mobilizarea armatei române,

nu va fi suficientă pentru a determina pe bulgari ca să cedeze linia de graniță și că Bulgaria numai prin intervenția directă a României în război va putea fi silită să cedeze.

În aceeași zi principele de Fürstenberg telegrafiază la Viena că indignarea românilor în privința Bulgariei a sporit din cauza întransigenței comisiunii bulgare din Silistra cât și pentru faptul că d-l Sarafoff n'a sosit la București.

Răspunsurile contelui Berchtold la aceste telegrame importante lipsesc din Cartea roșie.

La 5 Iulie ministrul austro-ungar la Sofia telegrafiază contelui Berchtold : La observația d-lui Daneff ca Austro-Ungaria să recomande României mai multă concilianță față de Bulgaria, am răspuns ministrului: «Precum n'am putut determina Bulgaria ca să se înțeleagă, tot astfel nu putem împiedica pe România ca să tragă consecințe din atitudinea Bulgariei». D-l Daneff a obiectat, cum marile puteri, cari au localizat primul război balcanic, ar putea să permită acum ca Turcia și România să se îndrepte în privința Bulgariei.

Acțiunea Turciei. — Chestia revizuirii.

Atitudinea Bulgariei, care a refuzat până în ultimul moment să se înțeleagă cu noi, ar fi inexplicabilă, dacă nu am admite ipoteza că guvernul bulgar primise oarecari promisiuni din partea vreunei mari puteri, promisiuni, cari l'au făcut să creadă că chiar dacă Bulgaria va fi înfrântă, ea nu va pierde ceea ce a câștigat în războiul contra Turciei. Noi nu susținem acest lucru și nici nu avem mijloace spre a dovedi dacă e sau nu adevărat ceea ce s'a afirmat de alții, dar că Bulgaria a nutrit asemenea speranțe, aceasta rezultă din telegrama cu data de 6 Iulie, adresată de ministrul austro-ungar la Sofia contelui Berchtold. Ministrul raportează asupra convorbirii sale cu d. Daneff, care a încercat să-l sonda de ce se va permite majorarea excesivă a Serbiei și Greciei, în caz când problema balcanică va fi definitiv rezolvată, fie în conferința europeană, fie aiurea.

Ministrul austro-ungar a răspuns d-lui Daneff că în împrejurările de față nu se poate pronunța asupra viitoarei atitudini a Austro-Ungariei.

În aceeași zi Turcia începe și ea să se miște. Guvernul turc remite contelui Berchtold un memoriu, cerând ca Austro-Ungaria să intervină pe lângă Bulgaria pentru ca aceasta să-și retragă trupele de pe teritoriul turc.

La 10 Iulie ministrul austro-ungar la București, telegrafiază contelui Berchtold că d. Maiorescu a supus regelui spre semnare o telegramă, prin care se comunică guvernului bulgar că România va ocupa linia Turtucaia-Balcic.

În aceeași zi ambasadorul austro-ungar la Constantinopol telegrafiază contelui Berchtold: Marele vizir mi-a declarat că Turcia e hotărâtă să ocupe linia Enos-Midia. Poarta are intențiuni pașnice și nu cere decât executarea tratatului de pace din Londra.

La 11 Iulie ministrul austro-ungar la Sofia telegrafiază contelui Berchtold că ministrul român a primit instrucțiuni să comunice guvernului bulgar că armata română a primit ordin să intre în Bulgaria.

În aceeași zi contele Berchtold telegrafiază principelui Fürstenberg la București să comunice d-lui Maiorescu că majorarea puterii și teritoriilor României înlesnită prin împrejurări favorabile, e privită cu simpatie de

Austro-Ungaria, deși monarhia în interesul viitoarelor relațiuni bulgaro-române ar fi preferat, dacă lărgirea teritoriilor României s'ar fi făcut în cadrul unei înțelegeri cu Bulgaria. În ceea ce privește rezolvarea definitivă a chestiunilor teritoriale, Austro-Ungaria e gata să sprijine România în silința sa de a exercită o influență asupra acestei chestiuni.

Contele Berchtold erà probabil încredințat că pacea se va încheia sub auspiciile sale.

La 12 Iulie principele de Fürstenberg telegrafiază contelui Berchtold : Ministrul de externe mi-a declarat că ar fi de prevăzut că dacă se va încheia armistițiul (între foștii aliați), Bulgaria se va îndrepta cu toate forțele împotriva României. Pentru a împiedica aceasta, România se ocupă cu ideea trecerei Dunării. Succesul politic al instalării trupelor române pe malul bulgar ar fi că România va putea vorbi cu mai multă greutate privitor la regularea definitivă a chestiei teritoriale.

La 15 Iulie în circulara sa adresată cabinetelor din Berlin, Paris, Londra, Roma și Petersburg, contele Berchtold emite cel dintâi și pentru prima oară ideea revizuirii. El propune ca guvernele marilor puteri să intervină la Atena, Belgrad și Sofia pentru încetarea

ostilităților. În acelaș timp să se declare că marile puteri își rezervă revizuirea rezultatului unor eventuale tratative directe dintre beligeranți.

În aceeași zi principele de Fürstenberg telegrafiază contelui Berchtold: D. Maiorescu mi-a comunicat că trupele române vor continua să înainteze atât în Dobrogea cât și după trecerea Dunărei până ce se va încheia armistițiul. D. Maiorescu mi-a comunicat că reprezentanții părților beligerante se vor întruni într'un oraș dela graniță. Cred că guvernul român va primi invitațiunea eventuală, urmând a propune Capitala României ca loc de întrunire.

În ajunul tratativelor dela București.

Intervenția comună pentru încetarea ostilităților n'a avut loc, întru cât unele puteri nu au acceptat propunerea contelui Berchtold.

La 16 Iulie ministrul austro-ungar la Sofia telegrafiază contelui Berchtold că d. Daneff și-a dat demisia, declarând că politica sa s'a dovedit ca imposibilă.

În aceeași zi contele Berchtold, prin intermediul ministrului austro-ungar la Sofia, re-

comandă regelui Ferdinand ca, ținând seamă de situația extrem de critică a Bulgariei, să se adreseze direct regelui Carol, oferind României linia Turtucaia-Balcic. În consiliul de Coroană ce s'a ținut la 16 Iulie la Sofia șefii de partid și miniștrii demisionați fiind consultați de regele Ferdinand l'au rugat să se adreseze regelui Carol.

În acest timp trupele turce înaintau spre Kirkilisse, fără a ține seamă de protestele Bulgariei și de avertismentele marilor puteri.

La 17 Iulie ministrul Rusiei d. Șebeco comunică d-lui Maiorescu în numele guvernului bulgar că Bulgaria renunță la linia Turtucaia-Balcic, recunoscând României dreptul de a participa la regularea chestiunilor teritoriale. D-l Maiorescu a răspuns că întru cât ostilitățile n'au încetat, armata română va continua înaintarea. România e însă dispusă de a opri armata în momentul, când i se va comunica locul și data întâlnirii reprezentanților statelor beligerante.

La 17 Iulie ministrul austro-ungar la Sofia telegrafiază la Viena că d. Radoslavoff a fost însărcinat cu formarea cabinetului. Ministrul adaugă că regele Carol încă n'a răspuns la telegrama regelui Ferdinand.

La 18 Iulie acelaș ministru raportează contelui Berchtold : D. Ghenadieff mi-a comunicat că răspunsul regelui Carol la telegrama regelui Ferdinand și răspunsul d-lui Maiorescu la telegrama ministrului bulgar de externe sunt redactate în termeni generali. Tot în ziua de 18 Iulie ministrul austro-ungar la București telegrafiază contelui Berchtold : Primul ministru mi-a comunicat că ministrul rus i-a recomandat din nou încetarea înaintării armatei române. D-l Maiorescu i-a răspuns că nu există nici o înțelegere cu Serbia și Grecia. De altmintreli România nu poate proceda în mod unilateral. România e însă dispusă să intervină la Belgrad și Atena pentru încetarea ostilităților.

La obiecțiunea ministrului austro-ungar că repeziciunea înaintării armatei române întărește rezistența Serbiei și Greciei, d. Maiorescu a promis că va propune regelui Carol ca armata română să înainteze până la defileurile Balcanilor, urmând a se opri acolo.

La 19 Iulie acelaș ministru telegrafiază contelui Berchtold : În urma invitațiunei guvernului român, Serbia și Grecia au declarat că sunt dispuse să închee armistițiul și să trimită delegați la București sau la Sinaia.

La 20 Iulie guvernul turc decide ocuparea Andrianopolului.

La 21 Iulie ministrul austro-ungar la București telegrafiază contelui Berchtold: Regele Ferdinand a telegrafiat regelui Carol, iar d. Ghenadieff d-lui Maiorescu că acceptă condițiunile României, oferind și garanții că Bulgaria nu are intențiuni războinice în po-triva Serbiei și Greciei.

La 21 Iulie ambasadorul austro-ungar la Petersburg telografiază contelui Berchtold: d. Sasonov a declarat că guvernul rus ar dori să cunoască punctul de vedere al Austro-Ungariei relativ la soarta Cavallei. Guvernul rus e de părere ca acest port să rămână Bulgariei.

La 22 Iulie ministrul austro-ungar la Sofia telegrafiază contelui Berchtold că comandantul armatei române a dat ordin pentru încetarea înaintării.

În aceiași zi principile Fuerstenberg raportează contelui Berchtold: Ministrul de externe mi-a comunicat că armata română s'a oprit la 40 de km. de Sofia. Armata română nu va ocupa Sofia decât în cazul, când ocuparea de către sârbi sau greci s'ar părea inevitabilă.

La 23 Iulie contele Berchtold telegrafiază miniștrilor austro-ungari la Atena că în urma cererei regelui Ferdinand adresată regelui Carol, guvernul român a trimis un delegat militar la Niș spre a trată cu ceilalți reprezentanți asupra armistițiului. Guvernul român a recomandat Serbiei și Greciei să închee imediat armistițiul și să înceapă tratativele de pace la București.

Contele Berchtold invită pe reprezentanții săi să intervină pentru acceptarea propunerii României.

La 24 Iulie ministrul austro-ungar la București telegrafiază contelui Berchtold că regele Carol a telegrafiat suveranilor Serbiei, Greciei și Muntenegrului, sfătuindu-i să înceteze înaintarea trupelor și să hotărască la Niș armistițiul.

În răspunsul lor suveranii celor trei state aliante declară că sunt dispuși să trimită delegați la București, însă în ceea ce privește încetarea ostilităților, ei declară că nu vor consimți cât timp Bulgaria nu va oferi garanții relativ la pretențiunile lor teritoriale.

Ministrul adaugă că a intervenit pe lângă ministrul român de externe cât și pe lângă cel de interne ca să închee pacea cu Bulgaria.

Nu încapă îndoială că ministrul austro-ungar primise instrucțiuni dela contele Berchtold ca să ne determine să încheem pacea direct cu Bulgaria, pentru ca aceasta scăpând din cercul de fier în care o strânsese armata noastră, să poată continua războiul în po-triva Serbiei și Greciei.

La 25 Iulie principele de Fuerstenberg telegrafiază contelui Berchtold că ministrul român de externe a invitat guvernele din Sofia, Belgrad și Atena să trimeată de urgență delegați la București.

În aceeași zi ministrul austro-ungar la Sofia anunță că Bulgaria se va conforma imediat invitațiunii d-lui Maiorescu. Tot la 25 Iulie contele Berchtold telegrafiază ministrului austro-ungar la București: Cum România va avea un rol conducător în conferința de pace, țin să informez pe d. Maiorescu asupra punctelor de vedere ce — după părerea mea — vor trebui respectate cu ocaziunea tratativelor. E în interesul general ca să se creeze o situație stabilă în Balcani pentru ca pacea, să nu mai fie turburată. În acest scop granițele teritoriale trebuiesc conformate situației etnografice. În deosebi trebuie să se evite ca Bulgaria să fie știrbită în condițiunile sale de

viață și în ceea ce privește aspirațiunile sale naționale.

Contele Berchtold trage concluziunea că Bulgaria trebuie să rămână în posesiunea cel puțin a unei părți din Macedonia Centrală.

Când ministrul austro-ungar de externe a intervenit la Sofia în chestia cererilor noastre, el s'a mărginit să dea Bulgariei sfaturi binevoitoare și să-i recomande satisfacerea pretențiunilor noastre legitime, iar acum când Bulgaria, ca orice stat înfrânt, trebuie să accepte condițiunile biruitorilor, contele Berchtold, neținând seamă de adevărata stare de lucruri, vrea să impună României o soluție absolut nedreaptă și defavorabilă învingătorilor.

Politica contelui Berchtold e caracterizată prin această intervenție.

La 25 Iulie ministrul austro-ungar la Sofia telegrafiază contelui Berchtold că Bulgaria va trimite delegați la București.

La 26 Iulie ministrul austro-ungar la Atena telegrafiază contelui Berchtold că ministrul român a predat d-lui Venizelos invitația oficială spre a veni la București.

Ministrul austro-ungar la Belgrad anunță

în aceeași zi că d-nii Pasici și Venizelos vor plecă la București.

Incheerea păcii. — Chestiunea revizuirii.

La 30 Iulie ministrul austro-ungar la Sofia telegrafiază contelui Berchtold pe baza știrilor primite din București că s'a încheiat un armistițiu de cinci zile.

Tot atunci contele Berchtold telegrafiază principelui de Fürstenberg la București: d-l Ghenadieff a declarat ministrului nostru la Sofia că e de cea mai mare importanță pentru delegații bulgari să fie informați, dacă hotărârile conferinței din București vor fi definitive, sau vor fi supuse congresului european spre revizuire. Eu am însărcinat pe ministrul nostru la Sofia să comunice d-lui Ghenadieff că Austro-Ungaria și celelalte Mari Puteri au adoptat punctul de vedere că ele au dreptul să revizuiască hotărârile ce se vor lua la București. În conformitate cu intențiunile Marilor Puteri ar fi însă de dorit, dacă aceste hotărâri ar da un rezultat ce ar putea fi aprobat sau modificat pe calea unui schimb de vederi între cabinete, fără a se mai convoca congresul.

În aceeași zi principele de Fürstenberg telegrafiază contelui Berchtold că prima ședință a conferinței de pace va avea loc la 31 Iulie.

La 1 August principele de Fürstenberg telegrafiază contelui Berchtold că încheierea păcii s'ar putea accelera dacă d-l Maiorescu ar putea fi autorizat să declare în conferința de pace că Marile Puteri — oricare ar fi hotărîrea conferinței în chestia Cavalei — își rezervă dreptul de a revizui în special acest punct, fără a renunța la dreptul revizuirii întregului tratat. Pe baza acestei declarațiuni, Bulgaria ar putea semnă tratatul, în speranță că acele Puteri, în numele cărora se va face aceasă declarație, vor fi de partea Bulgariei în caz când revizuirea se va face.

La 2 August ministrul Austro-Ungar la Sofia telegrafiază contelui Berchtold: ministrul de externe m'a rugat să vă cer sfatul relativ la atitudinea Bulgariei, anume dacă delegații bulgari trebuie să semneze tratatul de pace fără rezerve sau să facă rezerve cu privire la orașele Istip, Coceana și Cavalla, urmând ca Puterile să decidă în această chestiune.

În aceeași zi ambasadorul austro-ungar la Paris telegrafiază contelui Berchtold: Precum

anunță ministrul francez la București, d-l Maiorescu a declarat că înțelegerea asupra Cavalei nu se va putea stabili. Pentru a evita eșuarea tratativelor din București, această chestiune ar trebui scoasă din complexul celorlalte chestiuni, urmând a fi supusă hotărârii Puterilor. D-l Pichon mi-a declarat că intervenția directă a Marilor Puteri în această chestiune nu ar fi de dorit. D-l Pichon insistă ca Statele Balcanice să se înțeleagă între ele relativ la Cavalla, însă dacă celelalte Puteri ar fi hotărâte să ia parte la o asemenea acțiune de arbitraj, Franța se va asocia, dacă Statele Balcanice ar fi dispuse să se supună hotărârii Puterilor.

Ambasadorul Austro-Ungar la Londra telegrafiază contelui Berchtold la 2 August: Secretarul de stat mi-a declarat că acceptă propunerea relativ la Cavalla, dacă și celelalte Puteri sunt de acord, presupunând că prin aceasta nu se prejudiciază revizuirea tuturor condițiilor de pace.

La 3 August ambasadorul austro-ungar la Berlin telegrafiază contelui Berchtold: Vice-secretarul de stat mi-a declarat că ministrul german la București a primit instrucțiuni că dacă toate puterile vor proceda la fel, să

dea autorizație d-lui Maiorescu ca să declare în ședința conferinței de pace în numele guvernului german că Germania își rezervă dreptul de revizuire.

Tot la 3 August ministrul Austro-Ungar la București telegrafiază contelui Berchtold: «În urma telegramii d-v. și având în vedere că reprezentanții Angliei și Franței au primit instrucțiuni identice, voi remite azi ministrului de externe autorizația de a face declarațiile în chestia Cavallei».

În aceeași zi ministrul anunță că între România și Bulgaria s'a stabilit o înțelegere deplină.

La 4 August ambasadorul austro-ungar la Roma telegrafiază contelui Berchtold că guvernul italian a trimis instrucțiuni reprezentantului său la București ca să dea d-lui Maiorescu autorizația privitoare la Cavalla.

La aceeaș dată ambasadorul Austro-Ungar la Petersburg telegrafiază contelui Berchtold: Guvernul rus crede că Grecia ar putea fi determinate să cedeze Cavalla dacă puterile, sau numai Austro-Ungaria și Rusia vor proceda de acord în acest sens.

Cu privire la sfatul cerut de ministrul bulgar Ghenadieff, contele Berchtold telegrafiază

ministrului austro-ungar la Sofia că Austro-Ungaria menține principiul relativ la revizuirea tratatului din București, revizuirea însă nu depinde numai de Austro-Ungaria, ci și de celelalte puteri. Conte Berchtold evită să dea Bulgariei sfaturi, pe cari Bulgaria le-ar putea interpreta în sensul că monarhia garantează modificarea hotarilor din București.

La aceeași dată ministrul austro-ungar la Sofia telegrafiază contelui Berchtold: Ministrul de externe mi-a comunicat că Bulgaria e absolut decisă să semneze pacea. Guvernul bulgar ar dori să facă rezerve cu privire la unele puncte, el se teme însă că Serbia și Grecia vor refuză să semneze pacea.

La 6 August ministrul bulgar de externe comunică ministrului austro-ungar la Sofia că delegații bulgari la București au primit instrucțiuni să semneze pacea sub rezervă și că d. Maiorescu a comunicat d-lui Tonceff că unele puteri își rezervă dreptul de revizuire, fie în total, fie numai cu privire la Cavalla.

În aceeași zi ministrul austro-ungar la București telegrafiază contelui Berchtold: După ședința de azi am primit vizita delegaților bulgari. Ei mi-au declarat că sunt nevoiți să ac-

cepte condițiunile; urmând a semnà mâine tratatul de pace.

La 9 August principele de Fürstenberg telegrafiază contelui Berchtold: În ședința de ieri d. Maiorescu a declarat că Austro-Ungaria își rezervă dreptul de revizuire. Hotărârea Austro-Ungariei i s'a comunicat la 4 August. La 6 August, a zis d. Maiorescu, după ce delegații au căzut de acord asupra punctelor principale, ministrul rus mi-a comunicat că guvernul său, aflând că chestia Cavallei amenință să compromită succesul lucrărilor conferinței, declară că își rezervă dreptul de revizuire.

La 9 August ambasadorul austro-ungar la Paris, telegrafiază contelui Berchtold: D. Pichon mi-a repetat azi că d-sa personal e contra amestecului puterilor. Dacă însă Europa se va ocupa cu această chestiune, d. Pichon, dintr'un sentiment de solidaritate, nu va refuza să ia parte la conversațiune. D-sa mi-a comunicat însă de acum că va interveni cu toată energia pentru ca hotărârile conferinței din București să fie acceptate fără nici o schimbare. D. Pichon are motive de a crede că și alte puteri vor împărtăși părerea sa. Guvernul francez trebuie să țină seamă de opinia

publică franceză, care se manifestă foarte hotărât, cerând să se pună capăt crizei, fără a se interesa dacă tratatul e bun sau rău.

Franța a fost deci cea dintâi, care s'a declarat hotărât în potrive revizuirii.

La 10 August ambasadorul austro-ungar la Roma telegrafiază contelui Berchtold că aproape întreaga presă italiană s'a pronunțat contra revizuirii.

În aceeași zi principele de Fürstenberg raportează contelui Berchtold : Protocolul de pace va fi semnat azi.

La 11 August ambasadorul austro-ungar la Petersburg telegrafiază contelui Berchtold : D. Sasanow mi-a declarat că se teme că dorința Austro-Ungariei și Rusiei relativ la revizuire nu se va realiza, dat fiind că majoritatea celorlalte cabinete manifestă o aversiune din ce în ce mai pronunțată în potrive oricărui amestec.

Prin telegrame sa adresată la 12 August ambasadorul austro-ungar la Petersburg, contele Berchtold încearcă să redeștepte interesul Rusiei pentru revizuire.

La 16 August ambasadorul austro-ungar la Petersburg, transmite contelui Berchtold răspunsul d-lui Sasanov, care declară că gu-

vernul rus ar fi gata să revizuiască punctul privitor la Cavalla, dacă puterile ar cădea de acord. Guvernul rus are însă impresia că acest acord nu există.

Conflictul turco-bulgar. Concluziune.

Tratatul din București a restabilit pacea între România, Serbia, Grecia și Muntenegru de o parte și Bulgaria de altă parte. Bulgaria mai eră însă amenințată de un nou război cu Turcia, care se folosise de războiul dintre foștii aliați ca să ocupe mare parte din teritoriile ce le pierduse în primele două războaie.

După restabilirea păcii la București, marile puteri și-au îndreptat iar toată atențiunea asupra aplanării conflictului turco-bulgar, care luase un caracter foarte grav, de când trupele turce trecuseră granița Bulgariei. Turcia amenință să declare război Bulgariei, pe motiv că bulgarii măcelăresc populația și prizonierii musulmani.

La 13 August ministrul austro-ungar la Sofia telegrafiază contelui Berchtold: Guver-

nul bulgar crede că Turcia caută un pretext pentru a declara război Bulgariei. Bulgaria epuizată se teme de un nou război cu Turcia.

La 14 August contele Berchtold intervine la Berlin, Londra, Paris, Roma și Petersburg propunând un schimb de vederi relativ la evitarea războiului.

La 16 August Rusia propune un demers colectiv, spre a evita intervenția izolată a vreunei puteri.

În acest timp guvernul turc a început tratativele neoficiale cu delegatul bulgar Nacio-vici. La sfârșitul lunii August, Bulgaria a declarat că e gata, să trimită 3 delegați la Constantinopol spre a trată asupra păcii.

La 3 Septembrie ambasadorul austro-ungar la Constantinopol telegrafiază contelui Berchtold că delegații bulgari Savof și Toșeff vor sosi în ziua aceea la Constantinopol.

La 13 Septembrie acelaș ambasador telegrafiază contelui Berchtold că Turcia nu vrea să renunțe la Adrianopol și Kirkilise.

La 14 Septembrie ministrul austro-ungar la Sofia telegrafiază contelui Berchtold că tratativele din Constantinopol progresează.

La 16 Septembrie ambasadorul austro-ungar la Constantinopol telegrafiază la Viena: Ma-

rele Vizir mi-a declarat că s'a stabilit o înțelegere în principiu.

La 17 Septembrie ministrul austro-ungar la Sofia raportează: Ministrul de externe mi-a declarat că acordul turco-bulgar relativ la chestiunile teritoriale va fi semnat în aceeași zi.

La 19 Septembrie acelaș ministru anunță că acordul turco-bulgar a fost semnat.

Documentele ce urmează în Cartea Roșie se referă la Albania și la conflictul sârbo-albanez, care a fost aplanat în urma intervenției energice a Austro-Ungariei.

La 28 Septembrie ambasadorul austro-ungar la Constantinopol telegrafiază contelui Berchtold că negocierile turco-bulgare s'au sfârșit.

La 23 Octombrie consilierul delegațiune Haymerle telegrafiază contelui Berchtold din Sinaia: Principele de Wied mi-a declarat că e dispus să primească candidatura la tronul Albaniei.

La 25 Octombrie contele Berchtold transmite regelui Carol mulțumiri pentru silințele sale în vederea rezolvării acestei chestiuni.

Ultimul document din Cartea Roșie e o telegramă a consilierului delegațiune Haymerle, adresată contelui Berchtold din Sinaia, prin

care se anunță următoarele: M. S. Regele mi-a comunicat că toate marile puteri sunt de acord cu alegerea principelui de Wied.

În ceea ce privește atitudinea Austro-Ungariei față de România am publicat toate documentele mai importante, așa că oricine își va putea face o idee de modul cum am fost sprijiniți. Părerea noastră e că interesele României au fost neglijate din cauza politicii bulgaro-file a contelui Berchtold. Ministrul austro-ungar de externe n'a făcut politică austro-ungară, ci maghiară, căci numai maghiarii aveau interes ca să se creeze Marea Bulgarie.

Am fi dispuși să admitem că în împrejurările date Austro-Ungaria nu putea face mai mult pentru interesele noastre, dar nu putem uita că propunerea de revizuire a tratatului din București a pornit din partea monarhiei. Contele Berchtold, care în demersurile sale la Sofia, a ținut întotdeauna să menajeze pe bulgari, a propus revizuirea în interesul Bulgariei, chiar cu riscul de a ne jigni și a știrbi prestigiul României. Aceasta e cauza neîncrederei noastre față de politica contelui Berchtold. De altminteri chiar și marile ziare austriace «Die Zeit» și «Neue

Freie Presse» au stabilit pe baza Cărții Roșii că politica contelui Berchtold față de România a fost cel puțin nesinceră. Ar fi însă o greșală dacă am acuză întreaga monarhie pentru faptele unui singur om. Aproape toate ziarele din Austria și-au manifestat simpatia pentru români și această simpatie ne face să credem că un viitor ministru austro-ungar de externe va îndreptă ceea ce a stricat contele Berchtold.

